

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

TRANSPARENTNOST
SRBIJA

INDEKS TRANSPARENTNOSTI LOKALNE SAMOUPRAVE LTI 2024

Beograd, oktobar 2024.

O istraživanju

- LTI je osmislila Transparentnost Srbija i prvi put ga primenila 2015. godine.
- U 2024. sprovedeno uz podršku SDC.
- LTI meri transparentnost na osnovu unapred postavljenih kriterijuma - informacije su sa sajtova, iz prostorija JLS, na osnovu zahteva za pristup informacijama, dobijene od drugih relevantnih tela (Poverenik, Agencija)
- Svi rezultati se verifikuju dvokružno.
- Ocene zasnovane na 95 indikatora, krajnja ocena (indeks) može biti od 0 do 100 poena. 81 indikator iz 8 oblasti: “Skupština i veće”, “Budžet”, “JLS i građani”, “Slobodan pristup informacijama”, “Javne nabavke”, “Informator o radu”, “Javna preduzeća i ustanove” i “Javne rasprave i konkursi”, 14 indikatora u kategoriji “Ostalo”.
- **LTI je presek stanja u trenutku prikupljanja podataka (ili verifikacije)**
- **Loši rezultati u nekim kategorijama ne moraju nužno značiti i da je korupcija raširena** u tim oblastima. Slično tome, **dobri rezultati nikako ne garantuju da nema korupcije**. Transparentnost je mehanizam za lakše otkrivanje ili sprečavanje korupcije.

LTI 2024 – glavni nalazi

- **Glavni zaključak za LTI 2024 jeste da nema napretka u transparentnosti, ali i da, s obzirom na okolnosti, istovetan skor kao u LTI 2023 nije razočaravajući.** Neophodno je nastaviti rad na uspostavljanju održivih mehanizama, pre svega usvajanjem propisa koji će precizno propisati procedure i obaveze, ali što je još važnije – odgovornost za primenu ovih procedura.
- Uvođenjem zakonskih obaveza u vezi sa transparentnošću lokalne samouprave mogao bi značajno da se podigne nivo transparentnosti, pod uslovom da se propisi poštuju i da se prati njihovo sprovođenje.
- Na nivo transparentnosti pozitivno utiču kapaciteti (budžet, broj zaposlenih) kojima opštine raspolažu, ali je volja znatno bitniji faktor.
- O održivosti transparentnosti, odnosno rezultata, svedoči i podatak: manje od polovine (63 od 145) opština i gradova je poboljšalo rezultat a kod 73 zabeležen pad. Devet ih ima isti rezultat

LTI 2024 - ključni podaci

- **145 JLS je rangirano**, 25 gradskih opština ocenjeno, ali ne i rangirano
- Prosečan LTI rezultat **isti kao u 2023: 40** u 2015 i u 2019, **46** u 2020, **48** u 2021, **49** u 2022, **52** u 2023 i **52** u 2024 (od mogućih 100). Nivo transparentnosti je i dalje **nizak**.
- **36 od 145 LS** ima LTI iznad 60, 12 više od 70, šest iznad 80, a jedna ima LTI iznad 90 (97)

ocena/ godina	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
maksimalno	74	67	83	90	87	94	97
prosek	40	40	46	48	49	52	52
minimalno	11	12	18	21	9	25	9

Najbolje ocenjene JLS

LTI pozicija/ocena	LTI 2024	LTI 2023	LTI 2022	LTI 2021
Novi Pazar	1/97	1/94	1/87	4/78
Veliko Gradište	2/88	3/82	7/76	9/71
Kanjiža	3/87	4/81	5/79	3/83
Leskovac	4/83	7/77	8/74	5/75
Sombor	5/82	2/84	2/85	2/88

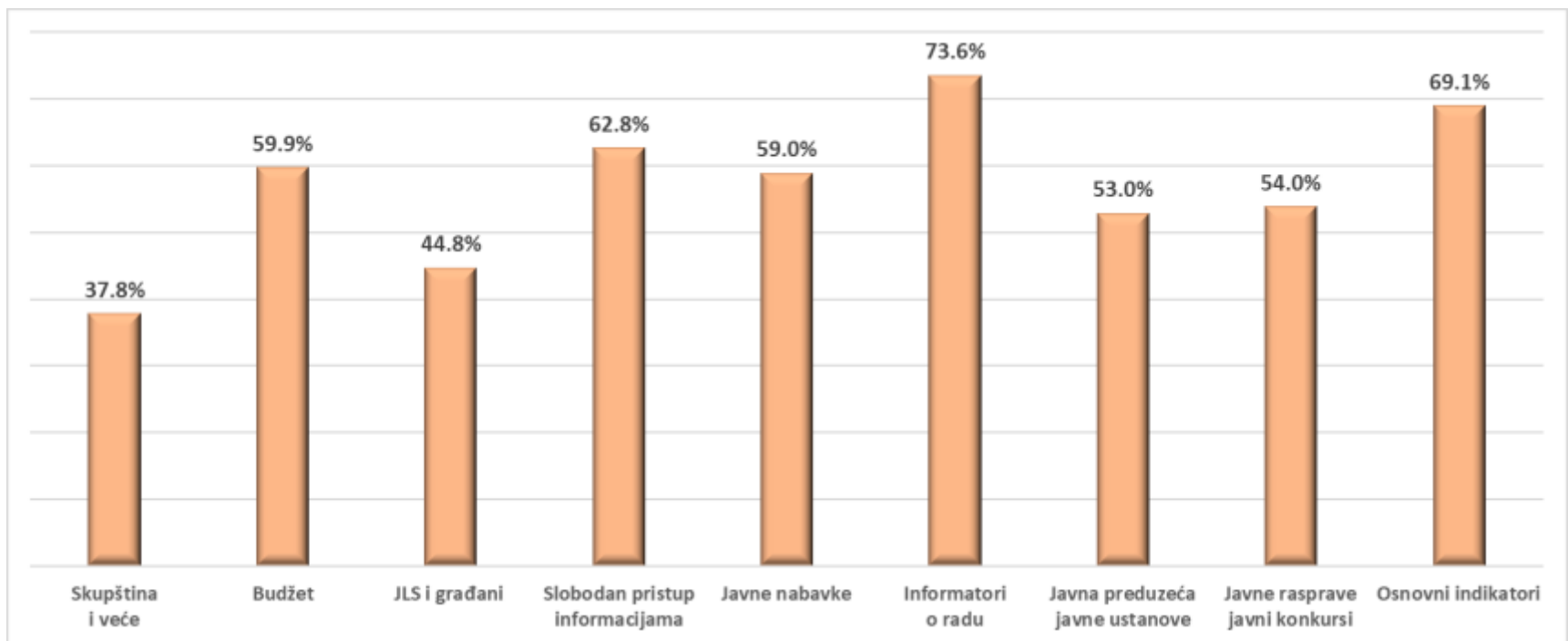
Među gradskim opštinama, odličan rezultat imaju Surčin (67) i Sevojno (61).

Najlošije ocenjene JLS

LTI pozicija/ocena	LTI 2024	LTI 2023	LTI 2022	LTI 2021
Svilajnac	141/31	137/35	127/37	142/23
Kovačica	142/30	143/32	142/35	113/38
Bujanovac	143/29	143/32	140/28	144/21
Gadžin Han	144/27	105/45	127/37	88/43
Preševo	145/9	145/25	145/9	144/21

Pojedinačni nalazi

- *Procenat uspeha 145 JLS po oblastima*

Pojedinačni nalazi - budžet

- Očekivani pad, zbog izbora, privremenog finansiranja, izostanka JR – sa 63,2% na 59,9%.
- Sve više budžetskih portala; neki nisu popunjeni, neki odlični i sveobuhvatni
- S druge strane, **brojne loše prakse i dalje prisutne:**
  - Nedovoljan broj objavljenih budžetskih dokumenata. Sam budžet nije objavljen na sajtovima 8 JLS
  - Šestomesečni i devetomesečni izveštaji o izvršenju budžeta su objavljeni na sajtovima 69 JLS, a mesečni na 20 (22 u 2023).
  - Građanski budžet objavljen na 69 posmatranih sajtova (šest u 2015, 95 u 2022, 85 u 2023).

Pojedinačni nalazi – donošenje odluka, korišćenje imovine, konkursi

---

- Nedovoljna transparentnost u oblasti „Skupština i veće“ značajno utiče na mogućnost da građani prepoznaju kakav će uticaj odluke koje ova tela donose imati na njihov život. Neke JLS se odlučuju da objave samo određene dokumente, bez jasnih kriterijuma zašto te objavljuju a druge ne. Prosečna ocena u oblasti „Skupština i veće“ je najniža od gotovo samog početka LTI istraživanja i varira između 34% i 39% u poslednjih pet ciklusa
- Veliki problem nedostatak informacija o korišćenju opštinske imovine (podaci o zakupu)
- I dalje nedovoljno informacija o podeli novca na konkursima (mediji, udruženja) i posebno o sprovođenju projekata za koje je dat novac: pozivi objavljeni u više od 85%, odnosno 87% JLS, rezultati konkursa u 68%, odnosno 77%, a izveštaji o realizaciji projekta u 8% slučajeva.

Pojedinačni nalazi – javne nabavke, javna preduzeća i ustanove

---

- **Javne nabavke – i dalje pad jer više nema zakonske obaveze**
- Konstantan ali veoma spor rast u oblasti JP i JU. Ocena i dalje niska. Dvanaest godina od ZoJP, a mnoga JP i dalje nemaju svoj sajt (14,5% iz uzorka).

Pojedinačni nalazi – slobodan pristup informacijama, informatori

---

- Objavljivanje i ažuriranje „Informatora o radu“ i dalje beleži rast – više od 90% (73% u 2022) uprava je objavilo i redovno ažuriralo.
- Na zahtev „skrivenog tražioca“ nije odgovorilo 26 (prošle godine 47) od 170 JLS
- Samo 13 JLS omogućava uvid u status predmeta preko internet sajta.

Poređenje sa LTI 2023

- Samo pet JLS su popravile skor za 10 ili više poena – Opovo (za 14, na 51), Čajetina, Čačak i Zaječar (za 12) i Negotin (za 10).
- Na drugoj strani, najveći pad imali su Gadžin Han (18), Preševo (16), Žitište (13), Beočin (11), Crna Trava, Bosilegrad i Jagodina (po 10).
- Beočin i Žitište, koji su u LTI 2023 imali rast indeksa od 16, odnosno 14 poena, potvrda su problema da se održe rezultati i neophodnosti uspostavljanja stalnih i stabilnih procedura ukoliko postoji želja da se transparentnost trajno poveća.

Žene i muškarci na čelnim pozicijama

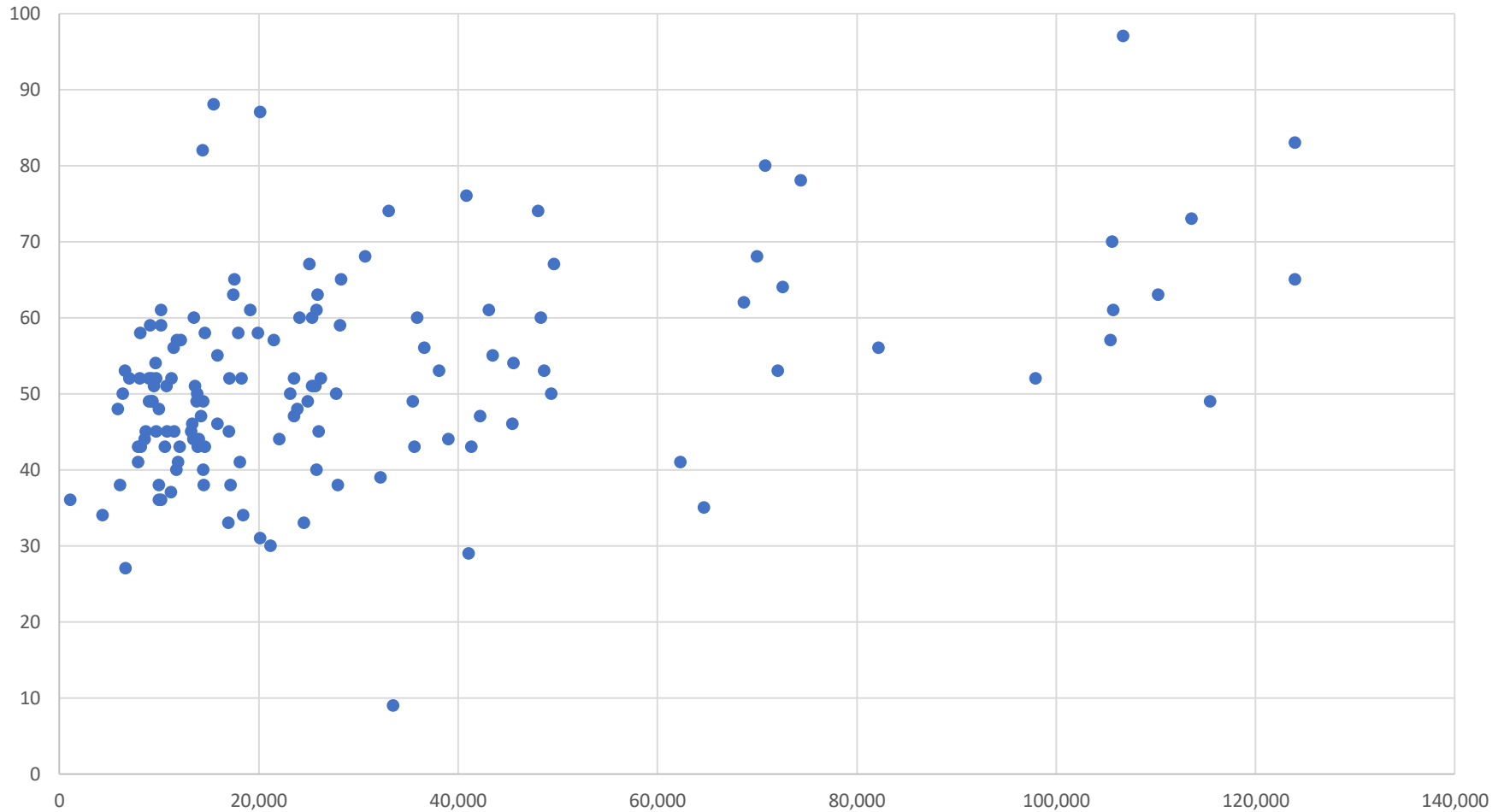
- Podaci o zastupljenosti žena i muškaraca na čelnim pozicijama u lokalnoj samoupravi nisu direktno povezani sa transparentnošću niti su deo ocenjivanja i rangiranja u okviru LTI istraživanja.
- Od 170 gradova, opština i g. opština, 32 imaju gradonačelnice ili predsedice opština, dok su u 132 na čelu JLS muškarci.
- U upravama – od 161 JLS, 86 imaju načelnice (53,5%) a 75 (46,5%) načelnika.

Gradonačelnici i predsednici		
170 JLS	m	ž
2024	138	32
2023	147	23
Od 32 žene na čelu JLS:		
gradovi: 4		
opštine: 24		
gradske opštine: 4		

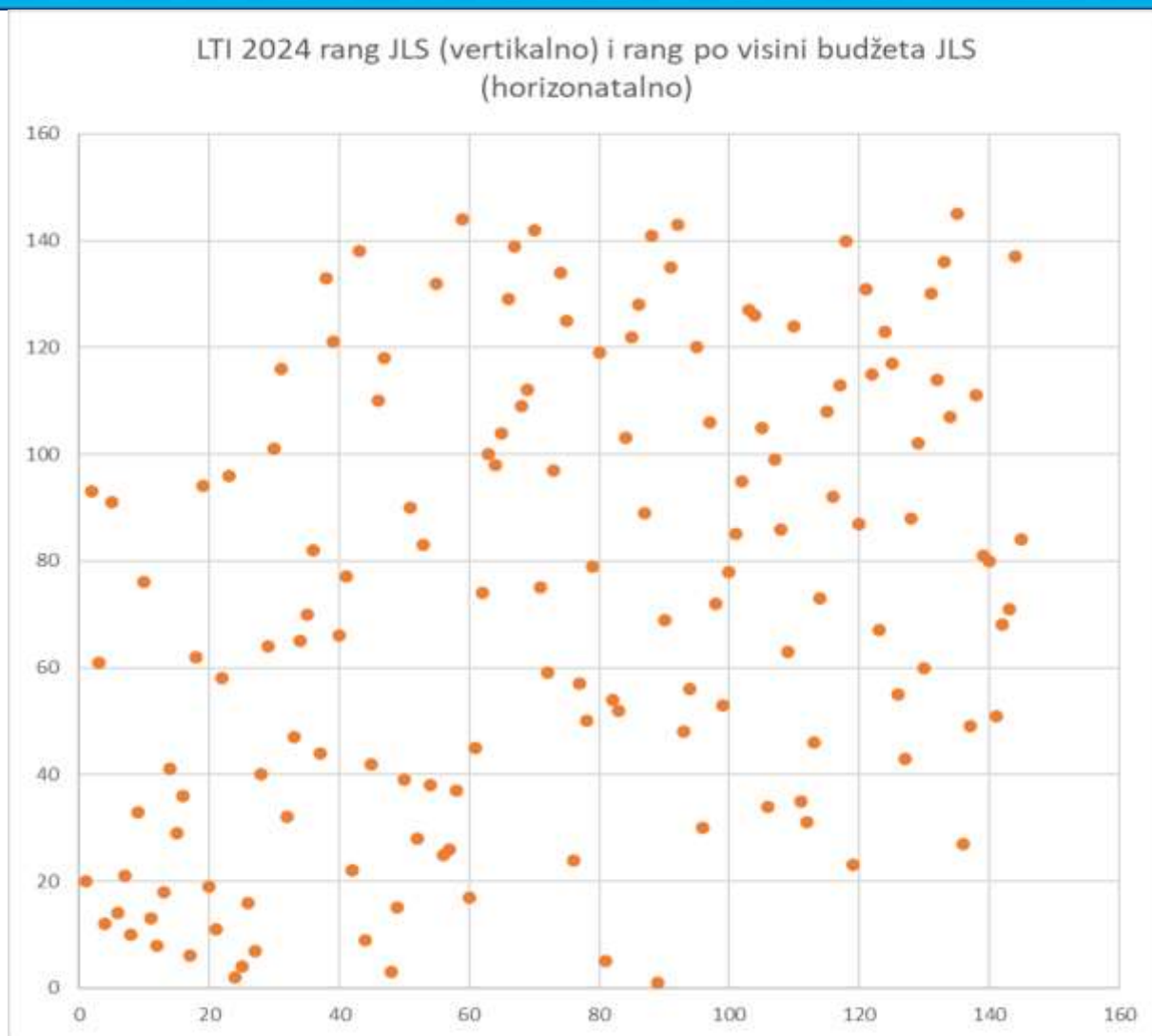
Načelnici uprava			
	m	ž	više uprava ili bez načelnika
2024	75	86	6
2023	77	84	9

Veća opština – veća transparentnost? Ne uvek

Skor na LTI 2024 i broj stanovnika JLS (bez BG, NS, NI, KG)

Koliko gradovi troše i koliko su transparentni?

Najvažnije preporuke

- Lokalne samouprave da usvoje akt koji bi jasno regulisao obim informacija koje treba da se objavljuju na opštinskom sajtu, rokove za ažuriranje ovih informacija, kao i zaduženja i odgovornost unutar uprave, kako bi se poboljšala transparentnost i obezbedio održiv napredak.
- TS preporučuje JLS da prilikom izrade novih prezentacija, uz poštovanje pojedinih propisanih normi, preuzmu ili dalje razvijaju i primere dobre prakse. Neke od takvih praksi su predstavljene u ovom izveštaju.
- Budžetski portali znatno doprinose transparentnosti, ali su u jednom broju JLS zapostavljeni – nisu funkcionalni ili na njima nedostaju podaci. TS poziva JLS da u što većem broju uspostave budžetske portale, te da ih redovno održavaju i postavljaju sve relevantne dokumente.
- Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, usvojena u julu 2024. godine, prepoznaje problem nedovoljne transparentnosti rada JLS, ali aktivnosti tek treba da se konkretizuje. TS poziva Ministarstvo pravde i Vladu da ključne preporuke iz ovog izveštaja ugradi u Akcioni plan za prvu godinu primene Strategije;
- TS preporučuje Vladi Srbije i resornim ministarstvima da promovišu dobre prakse identifikovane na lokalnom nivou, kako u kreiranju državnih politika tako i u radu nacionalnih institucija, posebno kada su u pitanju transparentnost budžeta i javne nabavke